

ABSOLUT LEDACCOS.

Velebažení četníci,
vzhledem k úpadku literatury
naší doby jsme se rozhodli
zařadit do každého plátku
čísla našeho
jednoho klasického bahníka
v bibliofilské úpravě,
byšte tak duši svou
oblažiti mohli.
Tentokrát započínámež
Vladimírem Holanem
a jeho jímavou básní
adresovanou Matce.

Vaši autvoři

Vladimír Holan

*

Matce

Kup čtyři rohlíky
a mlíko.

– Vláda

VLADIMÍR HOLAN: MATCE

Tvorba Vladimíra Holana patří v kontextu české poezie bezesporu k linii existencialismu. Dokazuje to i rozsahem krátká, lyricko-epická skladba *Matce*. Dílko bylo nalezeno v autorově pozůstatku a literární vědci se doposud přou, zda jde o výtvar mladého veršotepce či produkt zralého básníka na vrcholu sil.

6 |

Objevují se i názory, že jde o poslední básníkovu dílo vůbec, a že v něm můžeme nalézt klíč k tajemství básníkovy předčasné smrti ve věku pouhých 75 let. Tuto domněnku však můžeme odmítnout pouhým konstatováním, že v roce 1980 již básník žádnout matku neměl a nemohl jí tudíž psát. Odhlédneme-li však od těchto malicherných skutečností, týkajících se ostatně pouze vnějších okolností s básní spjatých, a obrátíme-li naopak pozornost na báseň samu, tj. jak na její tvarovou dokonalost, tak obsahovou monumentálnost, můžeme dojít k překvapivým souvislostem i k možné interpretaci díla.

Vidíme, že báseň se skládá z jedné strofy o dvou nestejně dlouhých, nerýmovaných verších a básníkově podpisu. Oba verše mají zřetelný jambický spád. Druhý verš můžeme považovat za básnický přesah verše prvního a tedy i za významové jádro celé básně. Všimneme si též eufonických kvalit, zejména hláskové korespondence ve slovech „rohlíky“ a „mlíko“. Celkově lze říci, že po formální stránce se — v kontextu vlastní tvorby — básník odhodlává k oproštění od vypjaté expresivity výrazu a stává se spíše dokumentaristou všední skutečnosti.

Jak jsme již podotkli, považujeme za stěžejní úsek díla slovo „mlíko“. Jeho podoba je, jak vidno, nespisovná, jde o výraz z obecné češtiny. Hle, jak nevtíravým způsobem se dokázal básník přiblížit našemu lidu a jeho potřebám! A to se mezi některými rádobyvědci a takypisovateli našli tací, kteří Holana odsuzovali pro jeho údajný intelektualismus a zhoubný individualismus.

Hlavní ideou celé básně je oslava matky a mateřského citu. Básník se cele oddává mateřské péči, s až slepou důvěrou spoléhá na matčinu starostlivost a oddanost. Avšak bedlivému pozorovateli neujde, že zpod této neochvějné jistoty vyvěrá i nenápadný pocit úzkosti a tragické nejistoty: koupí matka skutečně požadovanou stravu? Imperativ „kup“ lze tedy vnímat nejen jako prostou formuli každodenního života, ale mnohem spíše jako naléhavou prosbu či dokonce výkřik zoufalství. Číslovka „čtyři“ i výrazy „rohlík“ a „mlíko“ [ted' to tady po Tobě vůbec nejde přechíst, Víte], prostoty a střídmosti, ale nejen v rovině tělesné, ale především duchovní. Závěrečným lakonickým „Vláda“ je opět stržena pozornost na vztah syn-matka, který tentokrát domáckou podobou jména získává na vřelosti. Báseň je jedinečná tím, že na pozadí individuálního osudu vykresluje sociální problematiku a nastavuje zrcadlo společnosti 20. století.

Vít Bloček

*(autor je dlouholetý literární teoretik,
krtek, bříteký polemlík a esejista)*

NEBUDE TO VÁŽNĚ?

S tušením čehosi velkého
Klaníme se malému
A přede dveřmi temnoty
Vracíme se k známému

Pak ohlédnutí v pološero
Jen přizvukujem strachu
A za chtěným nevědomím
Jak v lusu dobře hrachu

V básních tiše ukrytí
Za „my“, „vy“, Petře, Jane!
A v životě — nechme toho
To oni, oni! Já ne!

Že převrhl jsem pohár dámo
Ó pardón má drahá paní

...omlouvám se, ale ono se to...

Já! Říkám já ho převrh

...my jsme mysleli, že...

Třeští dáma? Směj se na ni!

Že zvrhla se mi básnička
Avypadl jsem tady a tu a tam z rytmu?
Devět sedm osm sedm
Slabiky se rozutekly, nerýmuje se!

Útěk před zlou mocí
Zachraň se kdo můžeš!

...jen sám sebe...

Obětujte se, člověče!

...třeše s vámi...

Jak jste si mohl dovolit?!

...proboba žebrák, co to je zač?

Ten chlapec, to je pankáč?

...mladá paní, to víte, berou drogy,

zlí jsou, nevychovaní...

Nepodceňuj paní!

...za ní, za ní, usmát se na ni!

Očistec? Ano musí být! Jen nebe nebo peklo?

...nebe? Ale to já ne, to bych nemohl,

kdepak já do nebe?

Ale to potom

...není jisté co by se se mnou podě(la la)lo...

Ještě jednu šanci Vaše boží Královskosti!

...krá krá, lov s kostí, podepsán

Váš Nesvůj

A pak půjdu domů... navečeřet se

Že už je toho dost?

...promiňte, příliš jsem se rozepsal

Nad městem se smráká...

Je čas vrátit se

Ano, půjdu domů

Že nebylo to vážně?

Ach, legrace to byla

A pocity zkostnatělé

Teď už báseň skryla

Pak ohlédnutí v pološero

Klaníme se malému

A za chtěným nevědomím

Vracíme se k známému

Vánoční

Je začátek prosince
a na Brno se pomalu snáší
první sněhová přetvářka

Zimní

Samoty osvětlené
Bílé ticho luk...
Ztrácíš se v závějích —
poryvech bezčasu

De profundis

Z radostí ví co dělat
Hleděl na svět z hlubin oceánu
V tichosti temnot zatřepetal křídly
Podívej, svítí slunce!

Motto

Utekl jsem do fantaskních krajín
Kde jsem sbíral pomeranče z citroníků
Abych se pak vrátil a mohl vám říci:
Že lež má krátké nohy!

pískopiště
zatracelých
nesmyslů

Prostopáchná koniprasata
Lýtkožrouti polovinni
Lžihodná promíjivost
Politikot samozvadlých
Es ó pes
Lesoprak Černobýlý
Kliknavá ctižalost
Stasečnost průmyslu
Bezobratný sakumvrásk
Rybovolná pravdypodrobnost
Vlastury přeházejí
Zatvrcelé sklepny debaklují
Pivofary přispílají k prázdnocem
Tenorismus vlahořečen
Úhlopřycha drozdočtverce
Přesycenná
Rozhřištěná
Do zmetku

Noviny

Uhelná čern inkouštu na sněhu
koroptve vyplašené před očima
kolovrat frází
s rychlostí větru vzrůstá zima
poprašky slov v závějích vět
mrazí

a po pás sněhu je příliš

Nehledanost slova

Ta nejkrásnější věc
která se může stát
básníku
 milenci
 a zmrzlináři

vím to

budu plakat

krásná? ještě dneska zítra? už jen hezká

na klášterním loži

nesmíte mne

lákat

moje střevíčky nemají ústa

je to vůle

boží

Ráno a...

...zas pro strach uděláno
útulné místečko v duši
němé
zákoutí bez svědků
lucerna rozbitá
v ulici s mokrým dlážděním
lucerna roztlučená
tlukotem srdce
proklatě vlastního
a chce se vše
jen ne
zkusit být víc
než jen osamělým
kazivětem v kvazisvětě

strofa
strofa

strakaté stráně
strnadi strážci strží
strnulost strništních strunatců
strečink strakapoudů
striptýz stromů!
strýcovo strádání strpím
strašidelné strouhy
stručně:
strhněte strupy strašpytlové
strohá strava strak
streptokok strůjcem stresu
striktní struktura strusek
strmé stromboli struhadla
strategické strkání
strast stranou strachu
strop

- * Již sedmý den bez hnutí sleduju
nekonečné oblohy plynutí
- * Znovu se nadechnu uprostřed lesa
pozbyl jsem samoty ač jsem sám
- * Šum stromů přivádí mne v úžas
- * Kochám se než pomíjívá krása
dostane své trhliny, zavřu oči
- * a umažu své ruce od hlíny.

Už aby byl podzim, *
abych měl právo tvářit se nasraně *
Hnít, cítit tu plíseň stromů, listí *
A potom ulehnout do bláta *
Být si sebou jistý!?

Zasnoubená

Moje slepoto,
nemůžu dočíst tvé dlaně,
v žilách tepe ti můj osud.

Máj

Lidem se zmizelými ústy
vrací se slova.
Vzbudila je vůně stromů.

Ptáček

Ocelový pohled
vábí srdce
hříšná nevinná.
Kéž jednou postačí mu
jediná melodie.

Podzime,
ty čaroději
s ospalýma očima,
kde jen jsi našel
moje hledání?

Den

Už nečekám.
Nemůžu docenit
příští svítání.
Už dnes
byly moje oči plné.

Jako je modré nebe
posledního října,
tak jeho pohled patří mně.
Dnes možná já a zítra zase jiná
šupiny z očí odejme.

Jediný zázrak
chtěl bych snést do tvých dlaní
modrou oblohu
anebo psaní z lásky
pod obrázky
tvých rtů
a očí
hraju válku se slovíčky
zamilovanou

Zní chladné ráno
Jen dvě oči a ranní káva
vtírá se do mlžných nálad
Je letní ráno
Tvoje fotka v mých dlaních
je tisíc nesplněných přání

Slunce pomazalo tváře,
kdesi otevřeli svá okýnka
do dušiček
Slečna s pavučinou
ve vlasech.
Jen trošku dýmu zbylo
pak vzlétli spolu
a já tajil dech.

Vladimír Holan
(5)

Vít Boček
(6–7, 13–15, 17–19)

Tomáš Hoder
(8–11)

Vítězslav Nezval
(16)

Michal Urbánek
(20–21, 26)

Lucie Matalová
(22–23)

Martin Netolický
(24–25)

Tomáš Znamenáček
(28, sazba)

čouháme na tykadlech —
hlemýždích ulit —

plazíme se po břišku

...sem tam něco...

...od
nás zbyde...